COMPENDIUM CORRECTIONIS CALENDARII PRO RECTA PASCHE…

Paulus : de Middelburgo

1143. 3

Compendium correc
tionis calendarii pro
recta paſche celebra-
tione.

1143
3

¶ Ad reuerendiſſimos dominos cardinales/archiepiſcopos/epiſcopos/ſacraꝝ religionū rectores generales/ a ſanctiſſimo dño noſtro d. Leone papa decimo in deputatione fidei nominatos/ Pauli Germani de Middelburgo / dei & apoſtolicæ ſedis gratia epiſcopi foroſempronieñ: ad emendationē calendarii/& rectā paſchæ celebrationē exhortatio: qua proponit modū breuiſſimū calendarii faciliime corrigēdi.

PRimū & præcipuū chriſtianæ religionis feſtum eſt paſcha / multa in ſe continens myſteria: quippe quod non ſolū ſignificat rem eo die geſtam/agni uidelicet imaculati imolationem; uerūetiam eſt figura rei futuræ; & rememoratio rei preteritæ. Præfigurabat nanq; olim Chriſtū tanq̄ agnū imaculatum eo die in cruce imolandū/ per cuius ſanguinē in ara crucis effuſum humanū genus liberaretur a diabolo iugiter illi inſidiante: ſicuti filii Iſrael per ſanguinē agni poſtibus illitum liberati fuerūt ab angelo deuaſtāte Aegyptū ; quemadmodū docet Moſes Legiſlator Exodi. xii. Erit inquit nobis ſanguis in ſignū/hoc eſt/in ſacramentū: Eſt enim ſacramentū ſacræ rei ſignū. Et habe-

bitis hunc diem in monumentū/quod idē Le-
giſlator exponens ſic de paſcha ſcripſit: Cū in-
terrogauerint uos filii ueſtri quæ eſt iſta reli-
gio? dicetis eis uictima tranſitus dñi eſt/quan-
do trāſiuit ſuper domos filio℞ Iſrael in Aegyp
to percutiens ægyptios & domos noſtras libe-
rans ob ſanguinem agni ſuperliminaribus do
morum aſperſum. Hæc igitur facta ſunt in fi-
gura ſanguinis Christi / per quem eo die a ma
lo angelo nobis inſidiante liberati ſumus: lauit
enim nos Chriſtus a peccatis noſtris ſanguine
ſuo. In hoc itaq; feſta quæ fixa appellant diffe
runt a feſtis mobilibus: quia fixa (ut Hierony
mus in epiſtola de celebratione paſchæ dicit)
nullum habent in ſe myſteriū uel ſacramentū/
ſed ſolum ſignificant rem eo die geſtā: feſta ue
ro mobilia ultra rem geſtā habent typum uel
figurā rei prætæritæ uel futuræ/ut exempli grā
tia feſtum natalis domini nō celebratur ob ſa-
cramentū / ſed ſolum q; per illud ſignificatur
Ieſum eo die uidelicet. xxv. menſis decembris
natum fuiſſe: paſcha uero ultra rem geſtam /
agni uidelicet imolationem eo die factam / ha
bet in ſe myſterium & ſacramentum: quia fuit

figura rei futuræ / ſcilicet immolationis Chri-
ſti in ara crucis: & fuit ſememoratio rei præ-
teritæ / redemptionis ſcilicet filiorum Iſrael ab
angelo deuaſtante Aegyptum / ſicut ſam decla-
rauimus. Moſes typum paſchæ in agno de-
ſcripſit / & Chriſtus paſcha ueritatis oſtendit.
Ille agnus umbra fuit / hic lux & ueritas. Ille
ſanguis figura fuit / & dominici ſanguinis mo-
ſtrabat effectum / hic quod ab illo figuraba-
tur effecit. Illud ergo paſcha Chriſtum in cru-
ce immolandum præfigurauit: quod & apo-
ſtolus / Paſcha noſtrum inquit immolatus eſt
Chriſtus: Sicut & Eſdras propheta (ut Lactan-
tius refert) longe ante prædixerat / Hoc inquit
paſcha ſaluator noſter eſt & refugium noſtrũ /
cogitate quomodo habemus humiliare eum
in ligno / & poſt hoc ſperabimus in eum / ne
deſeratur hic locus in æternum tempus dicit
dominus deus uirtutum / ſi non credideritis
in eum neq; audieritis annunciationem eius /
eritis deriſio in gentibus. Hæc eſt ergo re-
ligio paſchæ & ſacramentum atq; myſterium
hoc eſt / arcanum immolandi agni paſchalis
qui quartadecima luna primi menſis ad ue-

ſperans immolari debebat. Primus aūt menſis a
lunatione uernalis equinoctii auſpicatur iuxta
illud Deuteronomii .xvi. Obſerua uerni pri
mum temporis; ut facias paſcha dño deo tuo:
Hanc igitur primi menſis conſtellationē/ non
fatalem/ſed paſſioni ſuæ congruā Chriſtus ſal
uator accurate uoluit cuſtodire; ſimiliter & tē-
pora omnia quæ in mundi creatione & primi
hominis plaſmatione concurrerant in ſua etiā
paſſione uoluit obſeruare: ut maculam illam
quam per protoplaſti peccatū & præuaricatio
nem contraxerāt/ per ſuam ipſe paſſionē dele
ret/ac omnia pura & nitida redderet: & huma
nam naturam priſtinæ innocentię reſtitueret.
Hæc aūt tempora deſignat ęquinoctiū uerna
le/& ſol in eo poſitus: luna lumine plena ex ſo
lis oppoſito in autumnali ęquinoctio colloca
ta: feria ſexta/hoc eſt/dies Veneris/ in qua pri
mus homo creatus & per cōtumaciam lapſus
hæc omnia tempora contaminauit. Idem nāq;
modus eſſe debuit innouandi mundi & redi
mendi humani generis/ qui fuit primæ eius
creationis. Cuncta ergo tempora quæ concur
rerant in prima mundi & hominis plaſmatio
ne & quæ per lapſum eius & præuaricationē

contaminata fuerant/debebant eadem ſerie re
ſumi in redemptione eius & una cum homine
purificari. Voluit ergo deus in ſua incarnatio-
ne & paſſiōe obſeruare ęquinoctiū ex peccato
Adæ contaminatū : tum ob temporis & lumi-
nis renouationē/ut totū tempus & conſequens
ętuum ex ęquinoctio tanq̄ ex uertice purifica-
to fulgidum redderet: & fugatis ac peſſundatis
tenebris ęternā nobis lucem induceret: quia in
eo lumen pietatis adauctū/diminutis iniquita
tis & noctis tenebris mundū nouo ſplendore
clareſcere fecit. Eſt enim uernū æquinoctium
uertex temporis & lucis principiū / nam ante
primū ęquinoctiū dies nō fuit/ſed tenebrę per
petuæ/ & ſole exiſtente in circulo æquinoctia-
li lumen diei ſuper tenebras noctis creſcere in-
cipit: & ideo Ieſus in ſua paſſione æquinoctiū
obſeruauit. Ac uoluit etiā cuſtodire lunā quar
tādecimā/hoc eſt/pfectā & lumīe plenā : iuxta
prophetam qui cecinit/ luna perfecta teſtis eſt
in cęlo fidelis/ ipſa nanq; dominicæ paſſioni te
ſtimoniū debuit perhibere quæ in præuarica-
tione primi parentis teſtem ſe præbuit/& eadē
facie qua Adam tranſgreſſorem diuini mādati
in ligno uetito peccantem inſpexit/debuit etiā

inſpicere Chriſtū liberatorem in ligno crucis
pendentē. Iam enim oſtendimus libro. xxv. ud
luminis quem de die dominice paſſionis edi-
dimus / ſolem & lunam in eiſdem gradibus ho
ra paſſionis Chriſti fuiſſe in quibus etiam fue-
runt quādo Adam peccauit. Voluit ergo Ieſus
omnia tempora per preuaricationē primi pa-
rentis contaminata / in ſua paſſione reſumere
& purificare. Et quia uenit ſaluos facere nō ſo
lum iudeos / uerumetiā gentes omnes credētes
in eum / uoluit in die paſſionis ſue concurrere
paſcha iudeorum / hoc eſt / diem ſalutis iudeorum
cum die ſalutis gentium / & cum die pacis atq;
concordie in qua agnus īmaculatus non ſolū
a iudeis uerumetiā a gentibus imolabatur. / ut
per uictimā qua ſeipſum hoſtiā pro omnibus
obtulit / ceſſare faceret atq; deleret omne holo
cauſtum / & omnē ſanguinis imolationem dijs
gentiū exhiberi ſolitam. Sic enim deus a bini-
tio conditi mundi ſua ineffabili prouidētia fu-
turū diſpoſuerat tempora omnia que eius filij
paſſionem myſtice preſignauerant / & que per
primi hominis lapſum contaminata fuerant /
omnia ſimul in die paſſionis eius purificanda
concurrerent. Et quoniā difficile ſuit & rarum

cuncta hæc tempora & omnia crucis myſteriã
hæc arcana in diem unum accidere/expectauit
Ieſus hunc diem myſteriis plenũ ſuæ paſſioni
deputatũ. Nam cũ tempore importuno a per-
fidis iudęis ſępenumero quæreretur ad necem
ſedulo ſeceſſit ſeſeq; abſcondit: quod quidẽ my
ſteriũ ſtulti timorem putabant/ cum non eſſet
timor/ſed idonei temporis expectatio. Seceſſit
ergo & ambulauit in Galilęam/quia nondum
uenerat tempus paſſionis eius. Præſtolabatur
enim hũc diem myſteriis plenũ: ut in quo om-
nes paſſionis conditiones & crucis figuræ con
currerent. Expectabat hunc diem cunctis diui
naꝝ diſpoſitionũ diffinitionibus cõſecratum.
Expectabat hanc temporis plenitudinẽ. Expe-
ctabat etiã terminũ hebdomadũ: quas Daniel
propheta uſq; ad mortem Chriſti denuntiaue
rat: & alia multa quæ per quinquaginta oracu
la in libris quos diximus expoſuimus. Cũ aũt
hæc omnia iam aduentarẽt/ in foribuſq; adeſ-
ſent/& in diem unũ concurriſſent/nõ fugit am
plius paſſionem/ſed ſponte ad crucem acceſſit:
& ſublatis in cęlũ oculis/clarifica pater inqt
nomen tuũ / iam uenit hora ut trãſeam ex hoc
mundo/ Venit hora ut clarificetur filius tuus/

b

iam tempora omnia & tempoꝝ myſteria paſ-
ſioni meæ congrua & redemptioni humani ge
neris apta & cōſentanea quæ ab ęterno præor-
dinaueras inſtant. Clarifica nomen tuū / & cō-
uocatis in unum diſcipulis prima die azymoꝝ
ciuitatem locumq; ſupplicii ingreſſus paſcha
ſanctum ſecundū legem parari iuſſit / & luna
quartadecima ad ueſperam agnum paſchalem
una cum diſcipulis manducauit: ut nō ſolum
uerbo ſed etiam opere nos doceret paſcha ſan-
ctum debito & ſtatuto tempore iuxta lunę cur
ſum celebrādū eſſe. Et cœna facta Euchariſtię
ſacramētū / in ſuę paſſionis memoriā nobis ob-
ſeruandū inſtituit: Hoc inquit facite in meam
cōmemorationem. Nam ſicut agnus paſchalis
fuit ſignum præfiguratiuum futuræ paſſionis
Chriſti / ſic Euchariſtię ſacramentū eſt ſignum
rememoratiuū prǽteritæ paſſionis. Paſcha ue
ro quod trophęi crucis Chriſti prius fuit præfi
guratiuū / nūc triumphalis reſurrectionis eius
eſt ſignum rememoratiuū / & noſtrę inſuper re
ſurrectionis ſignificatiuū: Eſt enim phaſe / hoc
eſt / tranſitus dn̄i / ut quod tranſitum Chriſti de
morte ad uitam typice nobis præfigurauit / &
tranſitum noſtrū de corruptione ad incorrup-

tionem/de pœna ad gloriam/de morte ad uitā ſignificauit. Hæc eſt certe dies quam dominus ſua reſurrectione ſanctificauit. Sūmopere ergo niti debemus ut myſtica hęc tempora obſeruentur: cum & deus omnipotens (Numeri nono) minetur exterminiū animæ quę paſcha nō fecerit tempore definito. Tota nanq; paſchalis ſolemnitatis ratio in duobus his modulis conſiſtit/primi menſis uel ęquinoctii obſeruatiōe: & quartædecimæ lunę indagatione: Sed quia neq; ęquinoctium neq; quartadecima luna firmā in calendario ſedem habere poſſunt ut quę iam ad multos dies ſunt anticipata/contingit ſæpenumero paſcha ad triginta dies ultra legitimū tempus prorogari/& poſt uigeſimam primam lunam & in ſecundo menſe (Numeri nono) immundis deputato celebrari. Duæ nanq; ſunt præcipuæ cauſæ/quæ rectam paſchæ celebrationem impediunt. Prima ex poſitione uernalis ęquinoctii quam eccleſia hac tempeſtate adhuc obſeruat die uigeſima prima martii ſicut priſci patres ſtatuerūt uidelicet die. xxv. mēſis phamenoth: cū tamen id modo decima/modo undecima martii fieri uideamus. Cauſa aūt anticipationis ęquinoctii uernaľ in romāo

calendario contingit ex eo / q̄ annus ſolaris a Iulio cæſare inſtitutus quem eccleſia obſeruat nō adamuſſim quadrat cum ſolis reuolutione in cęlo ſed eam in paucis minutis excedit: continet nanq̄ annus eccleſię dies·ccclxv·cum horis ſex/pro quibus quarto quoq̄ anno intercalatur dies unus qui biſextilis uocatur: ſed annus ſolaris cęleſtis continet iuxta alphonſinas ſupputationes dies·ccclxv·horas quinq̄/minuta·xlix·ſecunda·xvi· differūt ergo in minutis decem/ſecundis·xliiii·quæ aggregata per annos·cxxxiii·conficiunt diem unū fere/hoc eſt horas·xxiii·minuta·lviii·ſecunda·xvi·atq̄ inde factū eſt ut a tempore Nicęnæ ſynodi uſq̄ ad ætatem noſtrā ęquinoctiū aſcēdit in calendario romano ad dies decē· Secūda cauſa quæ impedit rectā paſchę celebrationē oritur ex indagatione quartędecimæ lunæ per cyclum decennouēnalem alexandrinos: qui licet reſponderet motui cęleſti tpe Nicęnæ ſynodi quādo fuit inſtitutus/ tamen poſtea diuturnitate temporis collapſus multū a uero nunc lunæ curſu aberrat/& numerus eius qui tunc aureus uocabatur nunc tēporis curſu factus eſt pene plumbeus· Nam quoties eccleſia iuxta hūc cyclum.

denunciat lunam eſſe primã: toties in cęlo con
ſpicitur quinta uel ſexta · Cauſa aũt erroris eſt
quia decem & nouem anni ſolares cum ſuis bi
ſextis nõ ſunt adamuſſim ęquales decẽ & no-
uem annis lunaribus cum ſuis emboliſmis in
motu cœleſti/ſed excedũt eos hora una/minu-
tis·xxviii· ſecundis tribus: quo fit ut in quat-
tuor cyclis (qui faciũt annos ſeptuaginta ſex)
ſuperent eos horis quinq; / minutis·lii· ſecun-
dis·xiii·quæ aggregata in ſexdecim cyclis (qui
faciũt annos trecentos & quattuor) conſtituũt
diem fere unũ·quamobrem lunationes omnes
in calendario deſcriptæ a tempore Nicęnæ ſy-
nodi uſq; in hũc diem anticiparunt ſedes ſuas
ad diem quintũ: indigent ergo hæc correctio-
ne aliqua & moderatione de qua nunc ſcribe-
mus· Error qui cõtingit ex anticipatione ęqui
noctii facillime corrigi poterit ſi ponetur ęqui
noctiũ die decima uel undecima martii: nam
cũ introitus ſolis in arietem nonæ ſphęræ ſiue
in lineam æquinoctialẽ ſemper uagetur inter
duos dies/ & hac tempeſtate uerſet inter diem
decimũ & undecimũ martii / poterit collocari
æquinoctiũ in altero dierum dictorũ· In annu
quidẽ biſextili cõtingit ipſum fieri die decima

martii circa horam tertiam poſt meridiem: In primo anno cõmuni die decimo circa horã no‑nam poſt meridiem: In ſecundo anno cõmuni eodem die decimo circa quintãdecimã horam poſt meridiem: Sed in tertio anno cõmuni cir‑ca horam.xxii.poſt meridiem diei decime/hoc eſt/per duas horas ante meridiem diei undeci‑mæ. Et quia annus biſextilis corrigit defectus annorũ cõmuniũ & æquat eos motui cœleſti/ conuenienter equinoctiũ figeretur die decima martii uel in nocte ſequente eam: uel ſi magis placeret figatur undecima martii. Similr mo‑do corrigi poterit error cycli decennouennalis anteriorando omnes numeros in calẽdario de‑ſcriptos ad diem quintũ. Sed quia cyclus iſte alexandrinus quo eccleſia pro quartadecima luna paſchali indaganda utitur eſt corruptus & integer nõ inuenitur/ ac magis congruit ca‑lendario alexandrino a quarto calendas Sep‑tembris incohato quam calendario romano a Ianuario incipiẽte/ expediret romanæ eccleſiæ nouũ cyclum decennouennalẽ conſcribere & a principio Ianuarii eum incohare. Errãt nãq; alexandrini in eo q; faciunt ſeptem lunationes emboliſmicas dierum triginta præter ordinem

cum quinq; ſufficiant/intercalantes ſuperfluæ diem unũ / quem poſtea per ſaltũ lunæ denuo auferunt facientes tres lunationes cõtinuatas dierum uiginti nouem. Fruſtra namq; ponitur hic ſaltus lunæ/cum luna nunq̃ ſaliat: ſed finxerunt hunc ſaltum lunæ in remediũ & antidotum erroris cõmiſſi ut per eum auferre poſſent diem per embolifmos ſuperflue intercalatum. Habet etiam hic cyclus alexandrinorum multos alios errores de quibus ſcripſimus in libris quos de paſchæ celebratione ędidimus/tertio/quarto/ſexto & ſeptimo. Expediret ergo eccleſiæ nouũ cyclum conſcribere/ & a Ianuario eum incohare/ ita ut ponatur unitas e regione primæ diei Ianuarii. Pro cuius deſcriptione aſſumemus primo ex aſtrologicis ſupputatiõibus q; quælibet lunatio iuxta mediũ motũ cõtinet dies. xxix. horas duodecim/minuta. xliiii. ſecũda tria/& tertia etiam tria: Si enim quęlibet lunatio cõtineret præciſe dies. xxix. & horas duodecim & nullus fieret biſextus tũc facilis eſſet aſcriptio cycli decemnouẽnalis in calendario: quia ſufficeret fieri lunationes alternis uicibus alteram dierũ. xxx. alteram dierum. xxix. ſed propter biſextũ quarto quoq; anno intercalatũ

& propter minuta·xliiii·& ſecunda tria ultra horas duodecim in qualibet lunatione exube- rantia neceſſe eſt lunationum nonnullas fieri die rum triginta contra ordinē. Dicuntur aūt fieri dierū triginta contra ordinē / quoties duę luna tiones continuatæ factę fuerint dierū triginta. Et quoniā in qualibet cyclo decemnouennali & in decem & nouem annis ſolaribus fiunt lu nationes ducentæ & triginta quinq; / ſi·xliiii· minuta / & tria ſecunda in qualibet lunatione exuberantia multiplicentur per lunationes to tius cycli / hoc eſt / per·ccxxxv· prouenient dies ſeptem / horæ quatuor / minuta·xxxi·ſcda·lvii quæ omnia intercalare oportet in quolibet cy- clo. Et quia per biſextos cuiuſq; cycli intercalā tur dies quatuor / horæ·xviii· reſtant interca- landi per emboliſmos dies duo / horæ·x·minu- ta·xxxi·ſecūda·lvii· Cum ergo per quemlibet emboliſmū triginta dierū intercalentur horæ duodecim / ſequitur q̄ quinq; emboliſmi dierū triginta ſufficiūt in quolibet cyclo / imo per eos nimis intercalatur hora una / minuta·xxviii· ſecūda tria. Cæterū pro deſcriptione cycli de- cēnouēnalis in calendario romano eſt animad uertendū / q̄ nō oportet in hoc conſiderare bi-

ſextũ:quia dies biſextilis nõ eſt pars calẽdarii:
nam licet annus Iulii cęſaris cõtineat dies·ccc·
lxv·cũ quadrante/pro quo quarto quoq; anno
intercalatur dies unus/tamen calendariũ Iulii
cęſaris nõ habet niſi dies·ccclxv· quia dies per
biſextũ intercalatus eſt aduẽticius:& nõ auget
numerũ dierũ mẽſis februarii/ ſed duo dies ui
delicet dies additus & dies ſextus calendarum
martii ꝑ uno die cõputãť· Dies quoq; interca
latus æqualiter addiť anno lunari ſicut ſolari/
quãobrẽ prima lunatio poſt biſextũ quę iuxta
ordinẽ calẽdarii eſt dierũ·xxix· ex cõſuetudine
eccleſiæ ſit dierũ triginta preter ordinẽ conſue
tum: cum ergo decem & nouem anni ſolares ſe
cluſis biſextis contineãt dies·6935· ſi omnes lu
nationes fiãt alternis uicibus altera dierũ·xxx·
altera dierum·xxix· præter quinq; lunationes
quæ fient dierũ·xxx·contra ordinẽ conſtituũt
præciſe dies·6935·quos dies diximus contineri
in·xix·annis ſolaribus:Sunt ergo decem & no
uem anni ſolares ęquales decem & nouem an
nis lunaribus hoc modo in calendario deſcrip
tis:& uterq; ipſorũ excedit decem & nouem an
nos lunares celeſtes/hora una/minutis·xxviii·
ſecũdis·iii· Ex prędictis ſequitur erraſſe alexã

drinos/ qui ſeptem emboliſmos fecerunt dierũ
triginta intercalantes ſuperflue diem unũ/quẽ
poſtea per ſaltum lunæ iterum anno ſubtraxe-
runt/facientes tres lunationes continuatas die
rum·xxix· Eſt enim maxime cauendum in de
ſcriptione cuiuſq; cycli decemnouennalis / ne
fiant plures lunationes continuatæ dierum tri
ginta uel uigintinouem niſi pro conformitate
motus cœleſtis ita fieri neceſſe fuerit · Expedit
ergo nouũ cyclum romano calendario inſcribe
re ponendo unitatem prima die Ianuarii/ & fa
ciendo omnes lunationes alternis uicibus alte
ram dierũ·xxix· alteram dierũ·xxx· & quinq;
lunationes emboliſmicas dierũ triginta contra
ordinem ſine ſaltu lunæ qui ut fiat magis con-
formis motui cœleſti conueniens erit primam
lunationem fieri dierũ·xxix· ſecundam dierũ
xxx·tertiam dierũ·xxix·ſicq; in cęteris:& ſi pri
mus emboliſmus factus fuerit dierũ·xxix· fiet
deſcriptio magis conformis motui cęleſti;quã-
obrem epactæ omnes poſt primũ emboliſmũ
excedent epactas conſuetas unitate : emboliſ-
mus anni decimiſeptimi fiet dierum·xxx·iux-
ta ordinem/ſed reliqui quinq; emboliſmi fient

dieꝫ triginta contra ordinem; & ſic cyclus iſte maxime erit conformis motui cęleſti. Hūc nouū cyclum a prima die Ianuarii incohandum deus optimus chriſtianæ reipublicæ bene ſemper conſulens uniuerſis chriſtianis per iubileū anno Milleſimoquingenteſimo proxime præteritum inſinuauit/qui ineffabili ſua prouidentia ab æterno futurū diſpoſuit ut in Iubileo tā dicto luminariū fieret congreſſus iuxta mediū motum quem romana eccleſia in luna paſchali obſeruare cōſueuit in meridie primæ diei Ianuarii in urbe roma/ in qua Chriſti ſaluatoris noſtri Vicarius reſidet / occaſione nobis pulchre oblata/& quaſi manu dei porrecta ut nouī cycli lunaris ſupputationem a Ianuario Iubilei una cum calendario auſpicemur:& in hoc recte Petrus aliacenſis cardinalis cameracenſis in tractatu correctionis calendarii (quē edidit tempore ſynodi conſtantienſis) dixit/ pro iucunditate uerificationis calendarii quando fieret / annum illum merito Iubileum poſſe appellari / placuit ergo diuinæ prouidentiæ hunc luminarium coniunctionem fieri in meridie primæ diei Ianuarii iubilei prædicti/ ut

nouū hunc cyclum a Ianuario iubilei auſpica-
remur. Nec obſtat annū iubileū iam eſſe tranſ
actum / quia ab eo cōputationis duntaxat ini-
tiū ſumemus: quemadmodū aſtrologi curſus
planetarū ab anno natiuitatis dñi computant
non obſtante natiuitatem eius iam diu fuiſſe
tranſactā. Hoc aūt cyclo ſic deſcripto oporte-
bit augere aureum numerū conſuetū per uni-
tatem ut abunde libro nono oſtendimus. His
ſic diſpoſitis talis paſchæ canon obſeruandus
erit/ Omnis quartadecima luna quæ cadit ip-
ſo die equinoctii uernalis uel ꝓxime poſt equi
noctiū/apta erit ad paſchæ celebrationē & uo-
cabitur terminus paſchæ/& dñica ſequente ri-
te celebrabitur paſcha. Ceterū animaduerten
dum eſt ꝙ ex hac correctione calendarii ſequi-
tur dñicam ſeptuageſimæ aliquando poſſe cō-
tingere intra octauā epiphaniæ: quamobrem
mutanda erit rubrica illa/quæ de interuallo in
ter diem epiphanię & ſeptuageſimā poni ſolet:
& tunc mutandū erit officiū intra octauā epi-
phaniæ in officiū ſeptuageſimæ. Sed hanc po-
ſitionem doctores nōnulli accuſabant putan-
tes nō conuenire ꝙ alleluia relinqueretur intra
octauā epiphaniæ/ quia eccleſia per totā octa-

num conſueuit cantare alleluia: tum etiã quia
cadente dñica ſeptuageſimæ intra octauã epi-
phaniæ non poſſent legi epiſtolæ Pauli iuxta
rubricas cõſuetas. Ad hoc reſponderi facile po
teſt/quod non eſt inconueniens dimittere alleluia
intra octauã epiphaniæ; nã uidemus idem ſæ-
penumero etiam relinqui in aliis feſtis maiori
bus ut in feſto annunciationis ſiue incarnatio
nis mirifici uerbi dei quod eſt maximum & in
ter alia feſta in calendario deſcripta(quæ fixa
nuncupantur)primũ/quia fuit principiũ hu-
manæ ſalutis/& tamen cũ cadit inter ſeptuage
ſimã & paſcha nõ recipit alleluia niſi transfera
tur poſt paſcha. Simili modo reſpõderi poteſt
ad hoc quod obiicit de epiſtolis Pauli quæ nõ
poſſent legi cadente dñica ſeptuageſimæ intra
octauã epiphaniæ;quia hoc nõ eſt inconueniẽs
ĩmo iam ſuperioribus annis ſæpenumero con-
tigit/& tamen nõ fuit reputatũ inconueniens:
nam quoties paſcha celebratur die.xxii.xxiii.
uel.xxiiii.martii/ nihil poteſt legi de epiſtolis
Pauli:quia tunc nulla cadit dñica inter octauã
epiphaniæ & ſeptuageſimã in qua debẽt poni
epiſtolæ Pauli:itaque ſi hoc nõ fuit reputatũ in-
conueniens tempore præterito nõ debet etiam

reputari inconueniens tempore futuro: Poterit
tamen afferri remedium pro tempore futuro ſi
fierent ſuper hoc nouæ rubricæ / uel ſi tranſfe-
rentur epiſtolæ Pauli ad interuallum quod eſt
inter feſtum pentecoſtes & aduentum domini
quod per hanc correctionem calendarii creſcet
ad decem dies / & ſic illud quod deficiet in uno
interuallo ſupplebitur in altero / & ſi non inue-
nietur alleluia in primo interuallo abundabit
in ſecũdo / iuxta illud quod eccleſia cantat / Mit-
tite in dexteram nauigii rete & inuenietis alle-
luia. Et licet per hanc correctionem calendarii
dominica ſeptuageſimæ poſſet aliquando cade-
re intra octauam epiphaniæ nunq̃ tamen id ip-
ſo feſto uel ante cõtinget quamuis nullum ex
hoc ut diximus inconueniens ſequeretur / nam
iuxta dei præceptum & ſanctorum patrum de-
creta paſcha celebrari præcipiẽ in primo men-
ſe qui nouorum appellatus / quiq; a lunatione
uernalis æquinoctii auſpicatur / & ſiue illa in
Martio / ſiue in Februario / ſiue in alio quouis
menſe contigerit ſemper paſcha die dominica
poſt quartamdecimã lunam primi menſis cele-
brari debet: quod ſi poſtea per nouã correctio-

nem calendarii cauere uoluerint ne ſeptuageſi ma unq̃ in feſto epiphaniæ uel ante contingat facile poterunt prouidere prætermittendo ali/ quos biſextiles / uel auferendo aliquos dies ab anno/ uel figendo æquinoctiũ in die certo ali/ quo/ ſicut a nicena ſynodo hucuſq; toleratum fuit • Sed quia hæc non impediunt correctio/ nem calendarii iam expoſitam/ non ſunt nunc determinanda/ne uideamur ponere falcem in meſſem alienam;ſed relinquenda ſunt poſteris ut pro ſuo arbitrio prouidere poſſint•Hęc pau ca ad compendiũ correctionis calendarii nunc ſufficere arbitramur / ſi quis tamen plura de/ ſiderat / ad uolumen quod de recta paſchæ celebratione & de die paſſionis domini ędi/ dimus recurrere poterit in quo tribus & tri/ ginta libris hanc materiam abunde tracta/ mus • Vos ergo reuerendiſſimos dominos ad correctionem calendarii a ſanctiſſimo domino noſtro Leone decimo deputatos rogo obſecro & per paſſionem domini noſtri Ieſu chriſti ob teſtor / ut præclariſſimam ac ſanctiſſimã hanc operam chriſtianæ religioni tam utilem tamq; neceſſariam acri ſtudio nauandam ſuſcipiatis/

& paſcha ſanctũ iuxta patrũ decreta celebrari
definiatis ne pro panſeleno & plenilunio neo-
meniã obſeruantes eclipſes ſolares die ueneris
ſancta contingãt & cõminantis dei uocem me
rito audiamus per Eſaiam prophetã capite pri
mo dicentis/ Solemnitates ueſtras odit anima
mea/laboraui ſuſtinẽs/ nõ feram amplius neo-
menias ueſtras/hoc eſt/ nouiluma ueſtra. Sed
nec illud prateribo obſeruandũ eſſe ſummope
in paſchæ celebratione æquinoctium uernale/
quod ipſæ quoq; hirundines & ciconiæ in ſuo
paſcha/hoc eſt/tranſitu ſemper cuſtodiunt: ne
nobis obiici poſſit quod deus per Hieremiam
prophetam capite octauo dixit/ Cognouit tem
pus ſuũ turtur & hirundo ac ciconiæ cuſtodie
runt tempus aduentus ſui / populus aũt meus
nõ cognouit iudiciũ dñi ſui : quomodo dicitis
ſapientes nos ſumus ? & lex domini nobiſcum
eſt? uere mendaciũ operatus eſt ſtilus mendax
ſcribaꝝ/uerbũ enim dñi proiecerunt & ſapien-
tia nulla eſt in eis ; hæc Hieremias. Sũmopere
ergo tuti debetis ut ſacra hæc tempora quæ
deus inſtituit obſeruentur ; ne forte contingat
carnibus ueſci & bacchanalibus frui quando
ieiunandũ eſt : & lugubribus officiis inſiſtere

quando alleluia decantandū eſt. Quantū namq;
dies paſchalis ultra legitimū terminū proroga
tur/tantum etiam interuallum temporis inter
natalem dn̄i & carniuoꝝ contra patrum decrē
ta extenditur: quod nonnunq̄ prolongatur ad
dies trigintaquinq; cum maximo chriſtianoꝝ
apud iudeos ludibrio/& ieiunantiū incōmodo
ſed laruantiū gaudio plauſuq; qui ex noſtro er
rore longius laruandi & peccandi tempus lu
crantur: quæ cum ita ſint patres obſeruandiſſi
mi ſummopere conandum eſt ut myſtica hæc
tempora & ſanctoꝝ patrum decreta & angelicæ
reuelationes imo omnipotentis dei de paſ
chæ celebratione mandata diligentiſſime ob
ſeruentur: ut ſecundum legem uiuentes a perfi
doꝝ iudeoꝝ calumnis & cōtumelis liberi eſſe
poſſimus. Valeant. D. v. quibus paſchalis cele
britatis canonē & me cōmendo/ Vos uero ſan
ctiſſimo domino noſtro & ſacratiſſimæ Late
ranenſi ſynodo utrunq; cōmendare uelitis.

¶ Finis.

¶ Propoſitiones quattuordecim ad reformationem calendarii & rectam paſchæ celebrationẽ ſub correctione ſanctiſſimi domini noſtri dñi Leonis diuina prouidentia papæ decimi/& ſacroſanctæ lateranenſis ſynodi ędita.

¶ Prima propoſitio.

¶ Recta obſeruatio paſchał celebritatis ex decreto ſynodi palęſtinæ atq; nicęnæ preter quartamdecimã lunam primi menſis diem etiã dominicam proxime ſequentem requirit.

¶ Secunda.

¶ Primus menſis lunaris ex diuina inſtitutione a lunatione uernalis ęquinoctii auſpicatur: iuxta illud Deuteronomii.xvi. Obſerua menſem primũ temporis ut facias paſcha dño deo tuo.

¶ Tertia.

¶ Aequinoctium uernale fit cum ſol primum punctum Arietis nonæ ſphęræ ingreditur/uel punctum circuli æquinoctialis attingit.

¶ Quarta.

¶ Iulius cęſar romanũ calendarium inſtituens poſuit æquinoctium uernale octauo calendas Aprilis/hoc eſt/die uigeſimaquinta Martii.

¶ Quinta.

¶ Poſtea tempore ſacri concilii nicęni poſt de-

curſum fere annorũ•ccclxx•ſedes ęquinoctii ad xxi•eiuſdem menſis tranſlata inuenitur•

¶Sexta•

¶Poſt nicęnam ſynodum eccleſia ſedem æquinoctii in calendario nunq̃ mutauit: & tamen centeſimo trigeſimoquatto quoq; anno æquinoctii ſedem per unum diem aſcendere in calendario conſtat•

¶Septima•

¶Cauſa huiuſmodi aſcẽſiõis ſiue anticipatiõis æquinoctii ex eo oritur/ q̃ annus Iulii cæſaris quem eccleſia obſeruat/& qui cõtinet dies•ccc•lxv•& quadrantem/ideſt ſex horas/excedit annum ſolarem cęleſtem decem minutis/&•xliiii ſecundis: quæ aggregata in centum & triginta quattuor annis unũ fere diem cõſtituũt• Itaq; diem hunc uel tunc ab anno demere uel ſedem æquinoctii uno die anteponere oporteret•

¶Octaua•

¶ Aequinoctiũ uernale/ ſiue introitus ſolis in Arietem nonæ ſphęræ hac tempeſtate modo•x modo•xi•martii contingit• In anno quidem biſextili•x• In annis uero communibus aliq̃n in nocte ſequente•x•aliquando•xi• martii contingit/quo fit ut ſi nunc æquinoctium poneretur

decima uel undecima martii plurimũ recte paſ
chali obſeruationi conſuleret̃ & fideles minus
quadrageſimali abſtinentia laborarent •

¶Nona •

¶Numerus etiã cycli decemnouẽnalis qui au
reus uocatur / quiq; lunæ curſum demonſtrat/
firmã in calendario ſedem habere nõ poteſt/ut
qui a tempore quo inſcriptus calendario fuit
uſq; ad hunc diem / ad diem quintũ aſcendit/
ita ut luna quæ ab eccleſia prima denunciatur
cõmuniter in cęlo quinta aliquando ſexta con-
ſpiciatur: quamobrem ad rectam paſchæ cele-
brationẽ numeri huius cycli transferẽdi eſſent
ad diem quintũ / uel nouus cyclus romano ca-
lendario congruentior deſcribendus eſſet •

¶Decima •

¶Noui cycli deſcriptio conuenienter a Ianua-
rio auſpicari poteſt / ita ut prima die Ianuarii
ponat̃ unitas & prima lunatio fiat dieꝝ•xxix•
ſecũda dieꝝ•xxx•tertia dierũ•xxix• & ſic in cæ
teris ita ut omnes lunationes fiant alternæ al-
tera uidelicet dierũ•xxix•altera dierũ•xxx• ſed
de ſeptem emboliſmis quinq; dũtaxat fient die
rum•xxx•contra ordinem/ſcilicet emboliſmus
anni ſexti/ octaui/ undecimi/ quartidecimi/ &

deciminoni; ſic enim cyclus iſte fieret maxime conformis motui cœleſti. Hoc tamẽ eſt animaduertendum quod in cyclo iſto nouiter deſcribendo ad habendũ aureum numerũ cuiq₃ anno correſpondentem oportebit augere aureum numerũ conſuetum unitate.

℄ Vndecima.

℄ Quod aũt numerus cycli decemnouennalis firmam in calendario ſedem habere nequit/ex eo oritur ꝙ decem & nouem anni ſolares cum ſuis biſextis nõ ſunt adamuſſim æquales decẽ & nouem annis lunaribus cũ ſuis emboliſmis: ſed excedunt eos hora una/minutis. xxviii. & ſecundis tribus: quæ aggregata in quattuor cyclis (qui faciunt annos ſeptuagintaſex) in quibus omnes diuerſitates ex biſexto prouenĩetes equantur/conſtituũt horas quinq₃/minuta. lii. ſecunda. xiii. quę iterũ aggregata in quater ſeptuagintaſex (quæ faciũt cyclos ſexdecim) hoc eſt in annis. ccciiii. unũ fere diem conſtituũt.

℄ Duodecima.

℄ Ad conſeruandũ ergo cyclum decemnouennalem in calendario nouiter deſcribendũ expediret unũ biſextum in trecenteſimo & quarto quoq₃ anno prætermittere.

¶Tertiadecima.

¶Itaq; omnis quartadecima luna quę cadit ipſo die ęquinoctii uernalis/uel ꝓxime poſt ęquinoctiū apta erit ad paſchæ celebrationem/ quę & terminus paſchæ uocabitur: & ſequente dominica rite celebrabitur paſcha.

¶Quartadecima.

¶Nec graue exiſtimandum eſt ſi ex hac antepoſitione æquinoctii & cycli ſiue aurei numeri continget aliquando dominicā ſeptuageſimæ cadere intra octauā epiphanię/& alleluia propterea relinquere: cum nullum ex hoc ſequatur inconueniens/ quia uidemus ut plurimū relinqui etiam alleluia in feſto incarnationis miriſici uerbi dei: quod omniū feſtorum calendarii (quæ fixa appellantur) eſt primū & maximū. Et licet per hanc correctionem calendarii dominica ſeptuageſimæ poſſet aliquando cadere intra octauam epiphaniæ/nunq̄ tamen id ipſo feſto uel ante continget/ ut ſuperius declaratū eſt.

¶Finis.

¶ Ex parte ſanctiſſimi domini noſtri dñi Leonis diuina prouidentia papæ decimi/ & de eiuſdem mandato mihi B. epiſcopo ſabinenſi cardinali ſanctæ crucis uiuæ uocis oraculo facto/ notificatur omnibus & ſingulis/ ac ſub pœna excõmunicationis latæ ſententiæ/ & ducentorum ducatorum aureorum irremiſſibiliter exigendorum & cameræ apoſtolicæ de facto applicandorum præcipitur/ quod nemo audeat uel præſumat imprimere / ſiue imprimi facere / aut impreſſum uendere hoc breue uel compendiũ de correctione calendarii/ ſine licentia reuerendi patris domini Pauli epiſcopi foroſempronienſis / & dñi Iacobi ſadoleti eiuſdem ſanctiſſimi domini noſtri ſecretarii.

Z
11433

MC